

L I S T E K.

Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja. Proti oceni gospoda —k., o »Doneskih« v zadnji naši številki nam je poslal njih pisatelj, g. prof. dr. Fr. Kos, odgovor z željo, naj se objavi v našem listu, opirajoč se na isto načelo, na katero smo se sklicevali zadnjič tudi mi: »Audiatur et altera pars«. Tej upravičeni želji ustrezemo tem raje, ker nam je jedino le do resnice in istine in do stvari same in nas je trdna volja, strogo ogibati se v svojih književnih naznanilih in ocenah osebne mržnje in zbadljivosti proti komurkoli. Amicus Plato, sed magis amica veritas. Gospoda prof. dr. Kosa odgovor slove od besede do besede tako-le:

»Na strani 185. letošnjega »Ljublj. Zvona« mi neki —k., kritikujoč mojo pred kratkim časom izdano knjigo, predbaciva več pomanjkljivosti in napak. Dovolite, g. urednik, da tej oceni na kratko odgovorim ter svoje trditve zagovarjam. Audiatur et altera pars! Velja naj ta izrek tudi za-me.

Na prvo opazko, kako se znam prilagoditi politiški struji, odgovorim gospodu —k., kadar se mi predstavi s polnim imenom.

Da bi se bilo pri tiskanju lahko prihranilo 30 strani, za to nisem jaz odgovoren.

Da sem uvrstil med regeste več takih, ki nimajo z Loko nič opraviti, omenil sem sam v predgovoru (str. V.) in tudi povedal, zakaj sem to storil.

Kritik —k. mi očita, da se v treh regestih ponavlja »Sigmund von der Durr, kranjski vicedom«. — To sem storil, ker sem hotel pokazati, da so njegovo ime jedenkrat pisali »von der Durr«, drugikrat »van der Dürr«, tretjikrat pa »vonn der Dürr«. — Isto velja o krajevnem imenu Rotenpüchl (oziroma Rottupüchel in Roteapuechl). — Ravno tako vidimo tudi, kako se je na različne načine pisalo ime Lenarta pl. Sigeslorf. Dalje se učimo iz raznih citatov, da je bil rečeni Lenart najprej samo žitničar loškega gospostva, pozneje je dobil oskrbnništvo, nekaj let potem je postal tudi knezofreisinški svetovalec. Iz teh ponavljanj se do dobrega prepričamo, da je bil takrat časih oskrbnik loškega gospostva tudi ob enem žitničar, kar se v naslednjih stoletjih ni več zgodilo.

Gospod —k. pravi, da se Oberstein ni nikdar imenoval Karnek. — Valvasor piše (Ehre des H. Krain, III. zv., knjiga XI., str. 427.): »Das Schloss und Herrschaft Oberstein, Crainerisch Karnek . . .«. Tedaj že Valvasor trdi, da se je Obersteinu reklo slovenski Karnek. Ni mi pa znano, da bi bil Valvasor na katerem mestu preklical to trditev.

»Kraljevski svetovalec ni cesarski svetovalec«. — Zato pa tudi kralj Ferdinand, dokler ni postal cesar, ni mogel imenovati kakega moža za cesarskega svetovalca. G. strokovnjaku —k. mora biti znano, da leta 1550. Ferdinand še ni bil cesar, in od njega imenovani svetovalci tudi niso mogli biti cesarski svetovalci.

»Zue Egkh« se na dotičnem mestu lahko sloveni z besedo »Brdo«. Rodovina »Egkh«, katere član je bil tudi baron Ivan Josip, je postavila blizu Kranja grad, katerega so zvali ustanovitelji po svojem imenu, Slovenci pa Brdo. Ako smemo reči na mesto Herbart grof Auersperg tudi Herbart grof Turjaški ali pa »s Turjaka«, ni menda napačno, ako pravimo tudi Ivan Josip baron »z Brda«, ker je bil grad Brdo njegova lastnina.

Da se gospod —k. prepriča, da je treba pisati Ížgorje (iz Ížgorja, Ížgorci, ížgorski), ne pa Ižgorje, potrudi naj se v žirovske hribe. Ako mu je pa tja predaleč, napoti naj se v pisarnico »Matice slovenske«, kjer mu lahko pokaže tajnik Lah precej dobri spis g. Jakoba župnika Ferjančiča, v Zavracu, o imenih vasij zavraške fare.

Jako se moti g. —k., ko trdi, da pri imenu »Jakob Schreiber« poslednja beseda ni lastno ime, nego appellativum in pomenja pisarja. — Pred seboj imam kakih petdeset aktov, iz katerih je razvidno, da je bil od junija leta 1595. pa do maja leta 1600. oskrbnik loškega gospostva ravno Jakob Schreiber. Ta mož ni bil kak pisar, temuč imenitna oseba. Takratni deželni glavar kranjski ga je zval v svojih pismih Ljubega prijatelja; jednako tudi takratni kranjski deželni vicedom. Sodnik loškega mesta, ki je bil tudi nekoliko več, kakor kak pisar, imenoval ga je svojega posebno milostljivega gospoda. Ako mu je pisal, napravil mu je navadno naslednji naslov: »Dem Edlen Vesten Herrn Jacoben Schreiber Phlegern der Staat vund Herrschafft Laagkh etc. meinem sonders gñ. (gnädigen) vnd gñ. Herrn etc.« — Omenim naj, da je imel Jakob Schreiber svojega protipisarja, namreč Matijo Treiberja. Iz aktov, katere imam pred seboj, spozna se po pisavi prav lahko, kaj je podpisal ali pa notiral Jakob Schreiber, kaj pa je moral spisati njegov protipisar. Ta Jakob Schreiber je po svoji smrti zapustil svoje premoženje svojim dedičem, kateri se v raznih listinah ne imenujejo Jakobovi, temuč Schreiberjevi dediči.

Mnogi registri se zde gospodu —k. preobširni in bi se bili lahko skrčili. Jaz mislim, da ima vsakdor lahko svoje nazore. Brez namena se to ni zgodilo.

Nekatere besede, kakor četrtglavar, četveroskrbnik i. t. d. se tudi meni ne zde posebno primerne. Ker so pa take besede rabili že drugi pred menoj, zato sem jih tudi jaz sprejel, a le za tako dolgo časa, dokler ne dobimo boljših.

Ako nisem dokazal s temi noticami gospodu —k., da so se mi po krivici očitale nekatere napake, pripravljen sem. navesti mu še celo vrsto drugih razlogov.*

F. Kos.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje *Anton Kosi*, učitelj v Središču. IV. zvezek. V Ljubljani 1895. Samozaložba. Natisnila Katoliška Tiskarna. Cena 15 kr. Str. 47. Vsebina tega zvezka je prav tako mnogovrstna, kakor prejšnjih: pripovedni del, poučne črtice, pregovori, izreki in pametnice. Pravljice v pripovednem delu, dasi ne povsem izvirne — čitali smo jih deloma, vsaj v podobni obliki, že drugod — dojdejo dobro ne samo mladini, kateri so zlasti namenjeni, ampak po svojem primernem obsegu in lepi obliki tudi učiteljem, ki so prečesto v zadregi za pripravno snov šolskim zadačam. Čitanja vredna je tudi »beseda« g. izdajatelja na platnicah. Malce nasmehnuti pa smo se morali napovedi v »listnici«, da bodo posamezni snopiči »Zabavne knjižnice« izhajali v prihodnje »v vezani obliki«, ko smo takoj v prihodnjem odstavku zvedeli, da tista »vezana oblika« pomeujaj »vezane komade«, ki »se bodo pa pošiljali samo p. n. naročnikom, ki se zanje posebej oglase.«

Slovanske knjižnice 36. snopič (str. 128) nam je prinesel: »V Gradu in pod gradom. Pripovedka. Češki spisala Božena Nemčeva. Poslovenil Petrovič.« — Prav veseli nas, da moremo to pot »Slov. knjižnico« pohvaliti, bodisi kar se vsebine, bodisi kar se jezika tiče. Božena Nemčeva je Slovencem itak dobra znanka po svoji »Babici«, ki se nam je v izvrstnem Levstik-Cegnarjevem prevodu toli omilila, da jo smatramo za pristno svojino. Pripovedka »V gradu in pod gradom« sicer nikakor ne dosega »Babice«, vendar nam prikazuje tudi ona mnogo vrlin in lepot, in prav s slastjo smo jo čitali od konca do kraja. Ljudomila moralnost, združena z zdravim realizmom, se nam vidi glavna nje prednost, in prav zategadelj jo z lahkim srcem toplo priporočamo tudi mladini, zlasti ko je prevodilčev jezik še dovolj čeden in domač. Ta hvala nam gre tem bolj iz srca, ker je ne bi bili mogli izreči o prejšnjih (33.—35.) snopičih, katere smo sicer naznačili, pa nič ocenili. Prikrita naša graja o prejšnjih sno-